

dr Ewelina Zubala
Wydział Pedagogiczny
Uniwersytet Warszawski

Po co? Komu? placówki wsparcia dziennego? - brief

PO CO?

Według Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej “w celu wsparcia rodziny dziecko może zostać objęte opieką i wychowaniem w placówce wsparcia dziennego.” (Dz. U. 2011 nr 149 poz. 887, art. 18). Celem działania placówek wsparcia dziennego jest więc wsparcie rodziny jako całości.

Czym jest to wsparcie według ustawy?
W jaki sposób placówki mają ten cel realizować?

Ustawa przewiduje dość ograniczoną formę działań. Stawia przed placówkami wsparcia dziennego takie główne zadania jak: opieka i wychowanie, pomoc w nauce, organizacja czasu wolnego, poprzez zabawę, zajęcia sportowe i rozwój zainteresowań. Placówki specjalistyczne w szczególności mają organizować zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne oraz logopedyczne, realizować indywidualny program korekcyjny, program psychokorekcyjny lub psychoprofilaktyczny, w szczególności terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię. Placówki podwórkowe mają prowadzić działalność animacyjną i socjoterapeutyczną (Dz. U. 2011 nr 149 poz. 887, art. 24).

Na czym polega więc wsparcie rodziny w świetle tych prawnych zapisów?

Głównym zadaniem placówek jest praca z dzieckiem. Działalność placówek wsparcia dziennego jest sprecyzowana i zawężona do działań opiekuńczych, wychowawczych, edukacyjnych, terapeutycznych i animacyjnych na rzecz dziecka. Na odciążeniu rodziców, odbarczeniu ich poprzez “przechowanie dzieci”, wsparciu edukacji, umożliwieniu uczestnictwa w terapiach.

Jestem zdania, że wiele osób uświadomiło już sobie, że żeby nie wybrzmiewało “Po co komu placówki wsparcia dziennego?” PWD muszą wychodzić zakresem realizowanych zadań daleko poza zakres zadań przewidziany przez ustawodawcę. Pracować szeroko na rzecz dziecka i rodziny, żeby móc zrealizować cel, który został przed PWD postawiony. Działać nie tylko poprzez oddziaływania na dziecko.

Ta świadomość może nie jest powszechna, ale występuje. Według Raportu NIK z 2017 grupa PWD realizuje cele skierowane nie tylko do dzieci. Placówki realizują działania indywidualne i grupowe skierowane do rodziców, różne formy terapii, spotkań, poradnictwo (NIK, 2017).

Czy to oznacza, że każda placówka ma być pewnego rodzaju centrum wspierania rodzin? Niekoniecznie, ale tam, gdzie system nie jest rozwinięty, gdzie nie ma struktur i współpracy - może.

Podstawą tego jest jednak przekonanie wszystkich aktorów, że placówki mogą być czymś więcej niż przechowalnią, miejscem, gdzie dzieci odrobiją lekcje. Że mają POTENCJAŁ, w który warto zainwestować, żeby działały jeszcze lepiej, szerzej. Że placówki mogą dotrzeć do rodzin i je wesprzeć, niekiedy poprzez dzieci. Ale także, że wsparcie musi być kompleksowe, bo trudności dzieci nie mają często podłoża indywidualnego, a odnoszą się do pewnego systemu, często rodzinnego. Wsparcie powinno być także dopasowane do potrzeb konkretnych rodzin.

KOMU?

Komu potrzebne są placówki wsparcia dziennego? Według Ustawy wsparcie udzielane "rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych" (Dz. U. 2011 nr 149 poz. 887, art. 8).

O jakie rodziny chodzi? Co to w ogóle współcześnie znaczy?

Potocznie definiujemy beneficjentów placówek wsparcia dziennego zwięźle terminem "patologia".

Z badań wynika, że rodziny będące pod opieką placówek wsparcia dziennego, rodziny z trudnościami, są bardzo różne. Wsparcia potrzebują rodziny niekiedy w bardzo niestandardowych sytuacjach, w bardzo zróżnicowanych zakresach (Zubala, 2019). Często nie wpisują się w schemat powielany w publikacjach, dokumentach czy w potocznym rozumieniu. Pojawiają się także nowe problemy społeczne, na różną skalę - np. doświadczenia migracyjne dużej grupy dzieci ukraińskich, które stały się podopiecznymi placówek.

W skontrolowanych przez NIK gminach (placówki funkcjonują w 18% gmin) jedna piąta z 10,8 tys. dzieci z rodzin wieloprotblemowych uczęszczała do placówek wsparcia dziennego. A w skali kraju szacunkowy wskaźnik był jeszcze niższy, wynosił ok. 9 proc (NIK, 2017).

Dane odnoszą się do tradycyjnego rozumienia znaczenia terminu "rodzina problemowa". A gdyby przyjąć szeroką definicję rodziny przeżywającej trudności w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczej? Jaka wówczas byłaby skala zapotrzebowania i nasycenia rynku?

Nasze działania powinny dążyć do tego, aby zrobić w placówkach miejsce dla wszystkich rodzin\dzieci, które wsparcia potrzebują (zdestygmatyzować je? rozwijać sieć placówek?). Wsłuchiwać się w potrzeby - być responsywnym, działać oddolnie i w sposób skoordynowany wspierać, całe rodziny przeżywające trudności, jakiegokolwiek one by nie były.

Aby podjąć próbę realizacji tego założenia, POTENCJAŁ placówek musi zostać dostrzeżony. Działania na rzecz prezentowania tego potencjału, czyli działań, dobrych praktyk, skuteczności i wpływu działań na społeczność i szerzej - społeczeństwo, powinny być jedną z głównych metod działań na rzecz rozwoju tej formy pracy z dziećmi i rodzinami. Żeby pytanie "Po co komu placówki wsparcia dziennego?" nie musiało być stawiane i rozważane.

Dz. U. 2011 nr 149 poz. 887. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu20111490887>

Najwyższa Izba Kontroli (NIK). (2017). Funkcjonowanie placówek wsparcia dziennego dla dzieci.

<https://www.nik.gov.pl/aktualnosci/funkcjonowanie-placowek-wsparcia-dziennego-dla-dzieci.html>

Zubala, E., (2019). Rola i zadania placówek wsparcia dziennego w polskim systemie wsparcia dziecka i rodziny.

<https://repozytorium.uw.edu.pl/entities/publication/bce3b5ff-23a9-4e41-877d-298e0813248c>